

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Pred dvajsetimi leti.

Bitka na Kosovem polju pomenja v zgodovini Srbov važen mejnik, ki je za dolgo dobo zadržal kulturni in gospodarski razvoj srbskega naroda. Narod, ki je dosegel za takratne čase zelo visoko stopnjo kulture in napredka, je bil naenkrat pahnen v suženstvo. Divji Turki so zavladali v deželi in zatirali vsako stremljenje po napredku, a narodne zavesti niso mogli zatreti. Slepi guslarji so hodili od vasi do vasi s pokrajine v pokrajino, prepevali slavo carju Lazarju, Milošu Obiliću, Jugu Bogdanu, Majki Jugovičevi i. dr., a obenem spodbujali narod na maščevanje kosovskega poraza.

Skozi petsto let je narodna pesem budila nacionalni ponos, čuvala pred pozabljenjem največji poraz in na vsakoletni Vidov dan je ves narod ponovno prisegel, da bo osvobodil Kosovo.

In prišlo je l. 1912... Sovražstvo do Turkov, ki je bilo vsakemu Srbu prirojeno in želja po maščevanju Kosovega polja, ki jo je vsak dojenček pil z materinim mlekom in oni velik nacionalni ponos, ki ga je dala Srbom njihova narodna pesem, vse to je prikipelo do vrhunca.

Turška uprava je bila nezmogljiva, da bi dala balkanskim pokrajinam ono lice, ki ga je od nje zahtevala Evropa. Podjarmljeni narodi so klicali na pomoč in osvobodni deli balkanskih narodov so po pravici zahtevali, da se jim prepusti, kar je njihovega.

Vrelo je na Balkanu, in napočil je dan, ko so prosti sinovi srbskega naroda zagrabili za orožje, da izpolnijo prisego svojih pradedov, da izvršijo prerokbe slepih guslarjev, da maščujejo poraz pred petsto leti in da zavzamejo Kosovo — sveto zemljo, ki je popila toliko srbske krvi.

Dne 18. oktobra so prekoračile srbske čete državno mejo. — Črnogorci so imeli že 10 dni borbe za seboj, in skupno z Bolgari in Grki so napadli zakletega sovražnika — Turčijo.

Pod modrim vodstvom Nj. V. kralja, takrat še regenta Aleksandra, so zadele srbske čete Turkom smrtni udarec v bitki pri Kummanovu. In stebri turškega carstva so se zamajali, a skozi petsto let tlačnemu narodu je zasijala zarja svobode.

Vsi iskreni Jugoslovani so pozdravljali ta odločen korak srbskega naroda, ker videli so v tem začetek rešitve vsega jugoslovanskega naroda izpod tujega jarma.

Vsi mi, ki smo občutili jarem avstrijskega trinstva, ki smo morali gledati, kako tepta avstrijska uprava najprimitivnejše narodne zahteve vseh Slovanov in poslušati klice onih, ki so stokali v ječah zaradi edine pregrehe,

M. Zor:

Ali naj pozabimo?

Čujte živi ob bregovih Save mrtve koroške kolnece pozdrave!
»Brat, ki k bratov robstvu molči, vreden ni, da živi! Amen!«

Dr. Ivo Pregelj.

Dvanajst let! Dolgi dvanajst let! In Koroška še vedno ni naša? — Kako je mogla ta dolga doba poteči tako mirno, tako vnebovpijoče mirno sprčo naših umirajočih onkraj Karavank! —

Prvo leto, drugo leto po nesrečnem plebiscitu smo s strahoto opazovali strašno zevajočo rano na našem narodnem telesu. Mislili smo, da se nikdar ne zaceli. Tretja obletnica, četrta, peta! Rana se je pokrila z novo kožo. Ob petletnici je ta napol zaceljena rana še vzburla kri. Takrat je izšla knjižica: »Boj za Koroško« in v njej je zapisal dr. Valentin Rožič besede:

»Za desetletnico pa prosim, — če bo še treba — sposobnejše može in roke, da napišejo popolni Kodeks karantanski, ki bo jasno in precizno osvetlil vse naše napake in vrline v tem važnem, a kočljivem zgodovinskem vprašanju za nas vse Jugoslovane.«

»Če bo še treba! Napisano ob petletnici, za slučaj desetletnice. In danes je dvanajst let!

»Brat, ki k bratov robstvu molči, vreden ni, da živi! Amen!«

Kletev je to umirajočih, ki so, zagrenjeni zaradi malomarnosti in narodne mlačnosti, ki meji že skoro na izdajstvo, doživeli počasno umiranje, mukopolno umiranje! —

Svobodo, prostost pred očmi, pa umirati v suženjskih verigah! Kako grozno je tako umiranje! —

Pred par dnevi sem šel mimo izložbe, morda edine izložbe v Ljubljani, ki je bila posvečena obletnici plebiscita. Okno, črno dekorirano, sredi dekoracije zemljevid izgubljenega dela naše zemlje, zraven napis o obletnici. — Kakor z jasnega me je zadelo, tako nenadoma me je postalo sram, da smo tako pozabili. Kje pa je še kakšna izložba, ki

ker so preveč ljubili svoj narod, smo zadihali svobodneje. Borba za osvobodjenje se je pričela.

Že od leta 1903, ko je prišel na prestol kralj Peter I., smo gledali v Srbiji Piemont vseh Jugoslovancev in mi slovenski učitelji smo s polnim zaupanjem zrl v bodočnost, ker smo čedalje bolj občutili močno zaslombo v Beogradu. Vedeli smo, da mora priti rešitev od tam doli in nič čudnega ni bilo, da je zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev stopila v zvezo s srbskim učiteljstvom.

Ko je leta 1906. praznovalo »Srbsko učiteljsko združenje« 25 letnico svojega obstanka, so bili na tem zborovanju tudi zastopniki slovenskega in hrvaškega učiteljstva. Zborovanju se je vršila posebna konferenca, na kateri so zastopniki srbskega, hrvaškega in slovenskega učiteljstva razpravljali o ustanovitvi »Jugoslovanske učiteljske zveze«. Izdelana so bila tudi pravila, a do ustanovitve žal takrat še ni prišlo.

In če je slovensko učiteljstvo hotelo ustvariti že leta 1906. tesnejšo zvezo s srbskim učiteljstvom, če je ves čas od takrat bilo v stalnem stiku s svojimi tovariši preko Donave in Save, tedaj bo povsem razumljivo kakšna čustva so navdajala vse slovensko učiteljstvo, ko je zvedelo za najodločilnejši korak srbskega naroda. Saj je pomenil ravno ta korak začetek najodločilnejšega boja proti vsem zatiralcem slovanstva.

Da je bilo temu tako, nam je pokazala najbližja bodočnost. Niso še Srbi odložili orožja, niso še mogli urediti osvobojenih pokrajin, že se je dvignila največja zatiralca Slovanov Avstrija in hotela zbrisati Srbijo z zemljevida. Pravica je od nekdaj zmagovala in morala je zmagati tudi tokrat.

Na Golgoti je moral vsi srbski narod, izgnan iz domovine, a vrnil se je zmagovit kot rešitelj in osvoboditelj Jugoslovancev.

Če pregledamo dogodke zadnjih dvajset let, če se pogledimo v zgodovino, ki je v tem času z bliskovito naglico pisala usodo vseh Jugoslovancev, tedaj se moramo še posebno mi vzgojitelji mladine v svojih srcih spominjati z največjim veseljem meseca oktobra leta 1912., ko je slavna srbska vojska prestopila meje svoje države in s tem postavila najtrdnjejši temelj našemu osvobojenju in ujedinjenju.

Mi, ki smo doživljali vse te dogodke, občutimo važnost njihovega pomena, a mladina tega ne more doumeti. Naša je sveta dolžnost, vcepiti v mladino ono zavest, oni nacionalni ponos in ono domoljubje, ki je vodilo srbski narod do zmage nad vsemi zatiralci, da bo znala čuvati s potoki krvi priborjeno svobodo.

bi se mogla s čim takim postaviti, kje pa je kaka javna korporacija, ki je priredila na spominski dan žalno svečanost, kje pa je kak časopis, ki je posvetil nekoliko več kot par vrstic žalostni obletnici. Kje? Nikjer ni ne enega, ne drugega. —

Pozabili smo! Po dvanajstih letih, ko bi morala že davno teči naša meja precej severno od Drave, po dvanajstih letih smo pozabili na najlepši kos naše zemlje, na najčastitljivejši del naše domovine, na biser Slovenije! In niti zardeli nismo, niti oči nismo povesili, ko bi morali zaradi sramu želeči, da se pogreznemo v zemljo.

Gospa sveta! Zemlja naša starodavna! Priče naših davnih prič — še nikdar niste bile tako daleč od nas, kakor letos ob dvanajstletnici!

Izgleda, da se niti po šolah ne bomo spominjali nesrečnega izida koroškega plebiscita 10. oktobra leta 1920.

Kam bomo prišli, ne vem! Ko bo minilo še dvajset let, pa bomo že kar pozabili, da se je vršil nekje na Koroškem, — kje pa je že to, se bomo vprašali — plebiscit, ki je po naši krivdi izpadel za nas slabo.

Ali ni več mož, ki bi pogumno vzdržali v boju za naše pravice, za našo Koroško, ki bi vedno in vedno klicali nam indolentnim Slovincem v spomin, česar ne smemo pozabiti nikdar!

Zakaj pa so avstrijski Nemci dobili plebiscit? Zato, ker so dosledno in vztrajno delali zase propagando. In to delajo, odkar je nemški narod na svetu. Mi Slovinci pa stisnemo glavo med rame, nastavimo grlo in se počasi umikamo ter pazimo, da ja kakemu Nemcu ne stopimo na prste.

Ali ne veste več, kje so nekoč bile naše meje. Pred tisoč leti so še tekale po Puštriški dolini na Tirolskem, so šle po grebenih Visokih Tur, preko Dachsteina in Avstrijskih Alp, so šle ob Litvi do madžarske meje. Več kakor dvakrat toliko zemlje kot je sedaj dravska banovina velika, je bilo naše samo sever-

no od Karavank. Naša je bila vsa Drava, naša je bila vsa Mura, naš je bil celo velik del Salice. Takrat si je slovenski narod v Karantaniji sam izbral svoje vojvode, takrat so imeli koroški vojvode pravico, da so celo na nemškem državnem zboru odgovarjali v slovenskem jeziku.

Kje so sedaj tisti časi? Kje teko danes naše meje. Tamle nad Jesenicami nekje v hribu in tamle čez Olševo gre meja, in tamle po južnih pobočjih Kozjaka in mimo Maribora. Strašansko smo okrnjeni! In zakaj to? Zato, ker smo bili vedno taki, kakor smo danes, ko nam ni mar obletnice koroškega plebiscita! Zato, ker so Nemci vedno delali več propagande zase, zato, ker smo se dali povsod preganati, povsod pregoljufati, zato ker smo vedno za skledo lahe bili pripravljeni pozabiti na svoje pravice, pripravljeni zapustiti svoje brate. In zato tudi, ker imamo z lastnimi prepričanostmi toliko opravka, da nas ne briga nič, če nam tujec trga najsvetejše. Včasih mu še pomagamo, samo da zadene, še huje v bratovskem sovražstvu svojega domačega nasprotnika.

Niti danes — mogoče nas je pamet že srečala — niti danes ne ukrenemo ničesar, da bi dali vsaj majhno oporo bratom na severu. Prepričan sem, da bi izmed tistih 15.000, ki so pred dvanajstimi leti glasovali za Jugoslavijo, ne oddalo glasu za nas danes niti 5000. — In ko bi jih bilo tako lahko dvigniti! Samo nekoliko truda, nekoliko podjetnosti, pa bi se koroški brat postavil krepkeje na svoje noge.

Spominjam se dobro, kako so lansko leto taborili naši fantje ob Klopinskem jezeru. Kakšnih trideset jih je bilo, samih mladih, veselih. Pomagali so kmetom pri poljskem delu, na večer pa so sedeli skupaj ob tabornem ognju in prepevali. Peli so, kar se je dalo in peli so slovenske pesmi. Ko pa sem tabor obiskal, mi je rekel star kmet: »Ako bi večkrat takole prišli k nam, bi bili kmalu tukaj zopet vsi Slovinci.«

Naša dekleta so istočasno taborila ob Baškem jezeru. Sredi tabora so imela na jaboru obešeno jugoslovansko zastavo s skavtsko lilijo. Samo dva dni je visela, pa so prišli orožniki in so jo morale sneti. Istočasno pa je visela v taboru avstrijskih skavtov na Bledu belordeča avstrijska zastava in nemoteno vihlala v vetru kot jasna priča naše narodne mlačnosti in ponižnosti pred tujcem.

Pred nedavnim me je obiskal prijatelj, ki se je vrnil s študijskega potovanja iz Nem-

Šola in dom.

To mlado naše društvo je imelo v nedeljo, 9. t. m. svoj prvi občni zbor. Lahko je nanj ponosno. Prostorna dvorana Delavske zbornice je bila zasedena do zadnjega prostora. Članstvo je vztrajalo v živahnem razpoloženju in nezmanjšanem zanimanju tri dolge ure do konca zбора. Šlo je za važna vprašanja naše šolske mladine, in članstvo se je zavedalo v polni meri vse velikanske resnosti tega dejstva.

S posebnim zadovoljstvom ugotavljamo častno število učiteljstva iz bližnje in daljne okolice Ljubljane.

Iz zanimivega poteka tega občnega zbora naj otmemo pozabi za svoj čitateljski krog le nekatere najvažnejše točke izmed obilice obravnavane snovi. Resolucije, ki jih prinašamo na koncu tega poročila, itak govore dovolj jasno o vseh željah in težnjah slovenskih staršev, ki preživljajo v sedanjih srednješkolski krizi težke, skrbi polne dneve za uspešno vzgojo in izobrazbo svoje dece.

Po običajnih poročilih društvenih funkcionarjev, iz katerih (zlasti iz poročila društvenega tajnika prof. Čopiča) sta se takoj pokazali vsa tehtnost in potreba tega društva, je poročal dr. Lončar o našem šolstvu.

Izvajal je nekako te-le misli: Danes vlada radi redukcij šol in učiteljev v našem šolstvu tak nered, kakršnega ne pomnimo. Mi smo interesi na našem šolstvu. »Dobra uprava — dobra država«, ta izrek nam ne sme biti tuj, mi ne smemo mirno gledati, kako se dela brez nas in proti nam, k ureditvi šolstva bi bilo treba pritegniti tudi starše. Šola je za nas prevažna, kajti le po njej moremo priti do prave duševne svobode. Ni je svobode brez šole, ni šole brez demokracije in tudi svobode ni brez demokracije. Bratje Srbi so živeli v drugih razmerah kot mi. Ko so se oni borili za svobodo, je turška vlada že razpadala, mi smo se borili za svojo z Nemci, ko so se ti šele dvigali. Srbi so se borili za svobodo, da bi prišli do omike, mi pa z omiko za svobodo. Mi ne moremo nazaj, temveč le naprej: z omiko do polne dušne in telesne svobode. Zato težko prenašamo odpravo vsake šole, ki pomeni korak nazaj, zato nas boli redukcija III. gimnazije, ki je rodila za posledico prenatrpanje vseh srednjih šol v Ljubljani in preobremenitev profesorjev. Če bi hoteli danes urediti v Ljubljani pouk vsaj za silo, treba nastavit vsaj 40 profesorjev. Te redukcije niso zadele

čije. Med ostalimi spomini mi je pokazal karto v obliki letaka in na karti je bil narisana zemljevid Vzhodne Prusije s poljskim koridorjem do morja. Z njim je bila odcpeljena Vzhodna Prusija od ostalega rajha. In poleg risbe je bila na vse mogoče načine opisana krivica, ki se je s tem zgodila Nemcem. Poljski svet, ki so ga morali Poljakom vrniti — pa krivica Nemcem! Prijatelj mi je pokazal še celo vrsto takih iredentističnih letakov.

Ali je še kdo videl pri nas kaj takega za našo Koroško ali za naše Primorje? Ali je že kdo videl viseti kje v naših šolah zemljevid z mejami cele slovenske zemlje? Ali je že kdo videl propagandni letak, ki bi opozarjal ljudi na to, kar so nam tujci vzeli, kar je naše, kar moramo dobiti nazaj? Ne! Nihče ni še tega videl!

Nič ne bi rekel, če bi s Koroško izgubili nerodovito kamnito puščavo. Toda Koroška, naša Koroška je vendar tako lepa, kot le malokateri del naše zemlje. Če stojš na Golici in gledaš doli v Dravsko dolino, pa šteješ jezera, nanizana kakor biseri na zlati vrvi — ali se ti ne odpre srce, ali se ti ne orose oči ob pogledu na našo izgubljeno zemljo? Ali pa če hodiš ob Vrbskem jezeru po Vrbi, po obali v Poreču ali na tej strani k Mariji na Otoku, ali se ti ne stori milo, ko slišiš na tej lepi zemlji oholo nemško govorico? Ali te ne prične dušiti v grlu, ko čitaš krajevna imena v »blagodnečem« nemškem jeziku: Fack (Bače), Velden (Vrba), Maria Wörth (Marija na Otoku), Keutschach (Klopinj) itd. Ali se ti ne stiskajo od gneva pesti, ali ti ne poka od žalosti srce, ko tebi, Slovincu, na čast zvečer zapoje v Bačah slovenski fantje slovensko pesem v popačeni slovenščini, potem pa še dodajo par nemških, ker ne znajo nobene slovenske več.

Kaj boš storil prijatelj! Učitelj si. Pred seboj imaš malo deco, slovensko deco, deco ljudi, ki so še nedavno hlapčevali tujcu, ki so predolgo bili tlačeni, da bi dvignili glave in pogledali okrog sebe. Pred seboj imaš deco, ki ne pozna valpetovega biča in ki ga tudi nikdar ne bo poznala. Na tebi je, narodni učitelj, da vzgojiš to deco tako, da se bo spomnila na vsak plebiscit, da ne bo pozabila na noben kamen, ki je bil nekdaj naš, da ne bo izpustila iz vidika nobenega v robstvu vzdihujočega brata! Na tebi je, narodni učitelj, da izboljšaš svoj narod, da ga pripraviš do tega, da pribori domovini, kar je njenega.

In takrat bo vstal tudi kralj Matjaž iz pod Pece — — —

le posameznikov, temveč splošno korist naroda.

Z novo šolnino so prizadeti najbolj mali kmet, delavec, obrtnik in uradnik. Pouk naj bo brezplačen. Šolske knjige naj se ne menjajo vsak hip po letih, razredih in zavodih.

Zvezki so monopolizirani; pri tem so prizadeti trgovci, katerim so ostale v skladiščih velike zaloge zvezkov.

Svojčas je ministrstvo prepovedalo vsakršno zbiranje denarja v šoli, izvzemši za podporo revnim učencem. Danes pa se vsak hip vrše zbirke v najrazličnejše svrhe.

Počitnice niso urejene, vsak čas se menjajo. Samo mnenja, da ni treba preveč prostih dni našim učencem. Masaryk je rekel: »Znanost se težko pridobi, a tudi težko prebavi. Učitelj in učenec morata imeti dovolj časa, da snov v miru predelata, oziroma prebavita.

Šolskih knjig je preveč, treba bi jih bilo revidirati in marsikaj v njih črtati.

Šolsko upravo treba poenostaviti. Učitelji so danes več pisarji, kakor učitelji in vzgojitelji.

Učni načrti niso povsem v skladu z razmerami. Oni kraji, ki so šele pred kratkim prišli izpod turškega jarma, imajo druge razmere in zahteve kakor mi, ki smo že dolgo pod vplivom zapadne kulture. V načrtih je danes zapopadeno načelo trgovine, čimveč produciram, tem več pridobim; vzgoja ne prenese tega, ta zahteva korak od človeka do človeka, ker gre na globino. Iz tega sledi za nas potreba okvirnega zakona za naše šole; podrobnosti naj se prilagode krajevnim razmeram. Danes pa je naša vzgoja preveč papirnata, ker je s stvarino prenatrpana.

Ker mora šola navajati in vzgajati mladino za samostojno delo, je treba v šolo moderno metodo delovne šole, treba dobiti stika med učnim in duševnim delom, kajti zlasti v današnjih časih je ročno delo osnova za duševno delo.

Vobče bodi naša naloga: kar smo od svojih prednikov dobrega prejeli, to ohranimo, kar pa potrebuje izboljšanja, pa izboljšajmo.

Burno odobravanje na koncu poročila je pričalo, kako iz srca je g. predavatelj govoril vsem zborovalcem.

To poročilo je izzvalo živahno debato, iz katere posnemamo samo naslednje važne

poudarke. Insp. Wester je dejal v debati med drugim:

Ustroj naše šole je danes slab. Reduciranih in upokojenih je veliko učnih moči, za nje pa ni nadomestila. Zato ni le skrčen marsikateri predmet za več ur, temveč se nekateri predmeti sploh še ne poučujejo, učenci imajo ponekod mesto 30 samo 12 ali manj tedenskih ur. Tega nereda vsaj šolska uprava sama ne bi smela uvajati, kajti to mora slabo vplivati na mladino. Če bi se to zgodilo kateremukoli zasebnemu zavodu, bi bil ukinjen in ironija je, da se dela zmožen in voljen upokojen profesor dolgočasno spreha mimo zavoda, v katerem je poučeval, ki pa sedaj prazen čaka učnih moči. Zato treba medure, in sicer hitre. Obrnimo se za pomoč na merodajne faktorje, to so naši poslanci, katere smo volili. Spomnimo jih danih obljub, kajti prav je imel tovariš, ki mi je z ozirom na mojo brošuro o krizi srednje šole pred dnevi rekel: »Danes ni več krize naše srednje šole, danes je šola pred razpadom.«

Po spremembi društvenih pravil so se vršile volitve, ki so dale naslednji rezultat: predsednik ravnatelj v pok. dr. Lončar, odborniki šol. upr. Arrigler, prof. Copić, ravnatelj Dolencec, dr. Gerlovič, dr. Tavčar, Lajovičeva, Arhar-Potokarjeva, Schweigerjeva in dr. Zalokarjeva; namestniki: Dermaša, Hreščak in Prijatelj. Članarina se je določila na 10 Din letno, ki se mora za vsako poslovalno leto (t. j. za čas od 1. sept. do 31. avg.) vplačati najpozneje do vsakokratnega obnege zboru, ki se vrši vsako leto v oktobru.

Resolucije, ki so se sprejele na tem obnem zboru, se glase tako-le:

1. V dravski banovini naj se ne ukine nobena šola, ker bi bila vsaka ukinitev v škodo kulturnemu napredku našega naroda. Naš narod si je zgradil svoje šolstvo v težkem stoletnem boju z vladajočo nemško gosposko in bo smatral vsako okrnitev svojega šolstva v svobodni nacionalni državi kot izraz prezirjanja našega kulturnega napredka v preteklosti in nerazumevanja politične lege Slovencev ob križišču nemške in romanske kulture. Že ukinitev ene same gimnazije v Ljubljani je imela težke posledice za naše srednje šolstvo. Nasprotno zahtevamo, da se šolstvo še izpopolni in dogradi po potrebah našega naroda in sedanje dobe.

2. Zaradi ukinitve III. državne realne gimnazije v Ljubljani so posamezni razredi prenapolnjeni, v nekaterih učilnicah je do 66 dijakov, kar je iz pedagoških, didaktičnih in zdravstvenih ozirov nedopustno. Zato naj se ustanove paralele v vseh primerih, kjer se to mora zgoditi po zakonu in naj se tudi ukinjena III. državna realna gimnazija zopet otvori, odnosno naj se njeni prostori rabijo za dosedanje šolske namene, dokler se ne

zgradi novo moderno šolsko poslopje, kar je že sedaj nujno potrebno, zlasti ob periferiji mesta.

3. Zaradi upokojitve, redukcije in prenehanja mnogih profesorjev manjka na treh ljubljanskih gimnazijah približno 40 učnih moči in je pouk skrčen za 600 tedenskih ur. Nekateri predmeti se sploh ne poučujejo, čeprav so skoraj vsi profesorji zaposleni z maksimalno učno obveznostjo. Neredni in skrčeni pouk demoralizira dijake, katerim grozi še občutna škoda za nadaljnje šolanje. Da se bo mogel vršiti pouk na vseh srednjih šolah dravske banovine v polnem obsegu in v polnem redu, zahtevamo, da se namesti zadostno število profesorjev, ki so kvalificirani za slovenske šole.

Učne osebe, ki so bile brez disciplinskega postopka predčasno upokojene, odpuščene ali premešene iz dravske banovine, naj se zopet nameste na prejšnja službena mesta.

V bodoče naj bi se vse premešitve izvršile med počitnicami, da se v začetku šolskega leta more vršiti pouk v polnem redu in obsegu.

4. Šolnina naj se z novim finančnim zakonom ukine. Sprejme naj se zopet načelo, da bodi pouk od najnižje do najvišje stopnje brezplačen.

5. Učni načrti naj se ne izpreminjajo med šolskim letom. Novi učni načrti naj se uvedejo le postopoma. Pri njih sestavljanju je upoštevati mnenje in želje pedagoških strokovnjakov in staršev.

6. Učne knjige za vse šole dravske banovine in za vse predmete naj so pisane v slovenskem jeziku. Knjige naj se brez nujne potrebe ne izpreminjajo, cena bodi kolikor mogoče nizka in označena na platnicah.

7. Monopol za zvezke naj se ukine.

8. Počitnice in odmor med letom naj se končnoveljavno uredi. Popravni izpiti naj se vrše tik pred začetkom šolskega leta. Sklep šolskega leta in razdelitev spričeval naj bosta ob istem času.

9. Pobiranje denarja v šoli v kakršnekoli namene naj se prepreči. Dovoljeno bodi samo enkrat na leto zbiranje prostovoljnih prispevkov za revne dijake dotičnega zavoda.

10. Dijakom, ki so padli pri nižjem ali višjem tečajnem izpitu za eno leto, naj se kot prostovoljni ponavljalcem dovoli redni obisk IV. oziroma VIII. razreda.

11. Dijakom meščanskih šol naj se dovoli z diferencialnim izpitom prestop na vse srednje šole, predvsem na učiteljske.

12. Pravilnik o višjem tečajnem izpitu odreja za dravsko banovino pismeni in ustni izpit iz srbohrvaščine. Ta izjemna določba naj se odpravi, ker je v nasprotju z dosedanjim učnim načrtom po katerem se poučuje v višjih razredih srbsko hrvaško slovenski jezik skupno.

Ši člani naj se navedejo v prijavi za september imenoma.

7. Končno naprošamo vsa društva sekcije Ljubljane, da upoštevajo točnost plačil in pa redno dostavljajo mesečnih prijav.

JUU — sekcija Ljubljana.

TEČAJ ZA UČITELJICE GOSPODINJSTVA.

Mlažje učiteljice s popolno kvalifikacijo, ki imajo izrecno veselje, da se izvežbajo za učiteljice gospodinjstva in ki morajo brezposlojno stanovati v internatu, naj se javijo do torka 18. t. m. Prošnje je vložiti na ravnateljstvo gospodinjstve šole »Mladika« v Ljubljani.

RAVNATELJ DR. MATKO POTOČNIK SE JE POSLOVIL.

Maribor, sept. 1932.

Mariborsko učiteljske je izgubilo najdaljšega buditelja narodne zavesti, slovensko učiteljsko iskrenega svojega vzgojitelja.

Plahi in siromašni smo prihajali izpod toplih domačih krovov v tuji Maribor, ki je s svojim mrzlim elementom preglasno bobnal, da v nas mladih oglušila ljubav do rodne grude. Med visokimi tujimi hišami smo postali mali, mi kmetje iz rosnih travnikov in ponižnih slovenskih bajtic. Pobožala pa nas je topla, prijazna beseda ravnatelja dr. Potočnika, katerega so se takoj oklenile naše mlade duše. Očetovski nas je vodil k resnemu delu, da smo lahko uspešno zmagovali šikane nemških profesorjev. Vzbudil je v nas borbenost napram vsem, kar je hotelo potujčiti slovenski Stajer. Naše nerodnosti je širokogrudno pozabljal, odložil vse ono pedantstvo, ki zamori prenežne popke, da se nikdar ne razpno v cvetove. Z jekleno odločnostjo pa je zasledoval vse krivice, ki so takrat tako rade padale po nas.

Sam srčno tako dober, nam je dal z jasnim vzgledom nalog, da vzljubimo mladino. Toliko nas mladih je neslo navdušeno to poslanstvo v prijazen vasi, tihe naše ravni in v mlade duše sredi njih. Premnogo cvetje, katerega mi je poklonila tekem službovanja mladina, je prav za prav odlični kin dr. Potočnikove svetle ljubavi do slovenske grude. Tiho je vzbudil mnogo učiteljev, da so sli idealni v mladih jutrih na delo za rod in njegovo čast.

In danes? Bojim se iti mimo učiteljske, ker mi budi v duši toliko mladih, lepih spominov na najljubšega učitelja.

In tako prihajam ves ponižen in žalosten k Vam, gospod ravnatelj. Iskrena hvala za vse in od nas vseh. Učiteljsvo zelenega Stajerja Vas ohrani v lepem spominu in prav prisrčno želi, da Vam je jesen na gorejskih brdih in poljanah dolga, topla, solnčna in prijazna.

Bluze najnovejši modeli, damske in otroške obleke pri M. KRISTOFIČ-BUČAR Ljubljana — Stari trg 9

— Vpisovanje v Višjo pedagoško šolo v Zagrebu. Letni izpiti v Višji pedagoški šoli v Zagrebu so se vršili, v kolikor še niso bili izvršeni, od 10. do 15. oktobra. Vpisovanje se vrši po dovršenih izpitih do 15. oktobra, a pričetek rednega pouka je 17. oktobra. Služatelji, ki so bili sprejeti v prvi razred, morajo čakati rešitve na svojem službenem mestu, takoj po razrešitvi pa se morajo vpisati. — Vpisnina za vsak semester znaša 100 Din, a šolnina po tar. št. 318 a I. grupa od 150 Din dalje, po v. št. 1. letnega davka: o čemer morajo predložiti pri vpisu potrdilo pristojne oblasti, pri kateri prejema plačo.

— Vpis v višjo pedagoško šolo v Beogradu. Letni izpiti absolventov vseh petih skupin Višje pedagoške šole v Beogradu se vršijo od 3.—15. oktobra t. l. — Vpisovanje slušateljev vseh skupin I. in II. letnika za šolsko leto 1932/33. se vrši od 15. do 18. okt. t. l. Predavanja pričnejo 19. oktobra.

— Slovenska šolska matica se enkrat opozarja vse poverjenike in člane, da bo izdala to leto tri knjige: Osvobodno »Psihologij«, Pedagoški Zbornik in obširno razpravo o Goethejevi »pedagoški provinci«. Zato iskreno vabi vse učitelje, da obnovijo članarino. Članarina je za to leto le Din 30.— Knjige pa izidejo že do Novega leta. Učitelji naj se prijavljajo pri poverjenikih sreskih društev.

Če bi imel jaz televizor, posnel bi »Daj-Dama« bi prizor, ko avtomat dobrot deli, a gostom lice se smeji.

— Šolska upraviteljstva, ki niso še plačala knjizice »Mali sadjar« s poštnino vred Din 10/50, se naprošajo, naj to store brez odloga v izogib iztirjalnih stroškov.

— Gg. pripravniki-učitelji! Ali ste že vsi naročili Ročni katalog? Glej članek g. ravnatelja Kadunca v 8. številu »Učiteljskega tovarisa« na uvodni strani! Naklada Roč. kataloga pohaja. Kdor prej pride — prej melje! — Učiteljska knjigarna.

— Brinarjeva Slovenska vadnica za osn. šole, srednja stopnja, 4. izdaja izide koncem oktobra t. l. v založbi Banovinske zaloge šol. knjig in učil v Ljubljani. Prednaročila sprejema Banovinska zaloga v Ljubljani.

— Črničeva Računica za IV. razred meščanskih šol izide prvi teden meseca novembra v založbi Banovinske zaloge v Ljubljani, na kar opozarjamo vse gg. učitelje meščanskih šol.

— Film kot učilo. V začetku oktobra se je vršil v Berlinu po dveletni pavzi 11. kongres zveze šolskih filmskih organizacij, na katerem so sodelovali predstavniki šole, občinskih uprav in društva za ljudsko in mladinsko prosveto s pomočjo filma. Na kongresu je bilo govora o dosedanjem delu in uspehih na tem področju in so bile določene tudi smernice za bodoče delo. Sklenjeno je bilo, da se posveti v bodoče posebno pažnjo ozkemu filmu, ki postaja čedalje bolj glavno sredstvo pouka s pomočjo filma.

— Zemljevid: Kamniške planine, Ljubljansko polje dobiš za ceno 4 Din edino pri založniku Učiteljskem domu v Ljubljani. V nadrobni prodaji stane več. Ako še nisi, naroči ga hitro za svoj razred. Je izvrstno učilo.

— Ramsak — Maribor, iskreno prosi tovariše, da nemudoma plačajo poslane »Računske kroge« P. R. K.

— Dopisovalni esperantski tečaj. S 1. oktobrom sem otvoril esperantski tečaj za začetnike. Ako se kdo hoče udeležiti tega tečaja, se še vedno lahko prikladi. Zahtevajte prospekt! Priložite znamko za odgovor! — Golobič Peter, dipl. esperantski učitelj, Jesenice-Fužine, Gorenjsko.

— CVETLIČNE ČEBULICE vse najboljše vrste za v lončke in za vrtove kakor: hijacinte, tulipane, narcise, krokuse, anemone, zlatice itd. priporoča Josip Urbanič, Ljubljana, Miklošičeva cesta 8. Tozadevni cenik je priložen današnji številki ter ga priporočamo posebni pozornosti naših cenj. naročnikov.

Učiteljski pravnik.

— Š Kontraktualci — podaljšanje pogodb. Pogodbe s katerimi se najemajo uslužbenci v službo države, so veljavne za gotovo dobo. Ako namerava biti uslužbenec še nadalje v službi države, mora zaprositi za podaljšanje pogodbe in to prej, ko poteče pogodbeni rok. — Objavljamo to, ker prihajajo na sekcijo vprašanja za enake primere.

— Š Pripravniki — prošnje za urad. skupino. Po razpisu ministrstva prosvete, ki je bil priobčen z okrožnim razpisom IV. No. 12216/L.31., se morata kolkovati z 2 Din oba prepisa vseh prilog, ki se priključita prošnji. Ročni katalog str. 45.

Naša gospodarska organizacija.

— g Članom Učit. Samopomoči. V aprilu in maju 1932 je razposlala uprava naše za druge tiskovino »pristopnica« vsem tistim članom razpuščenega društva Učit. Samopomoči, ki je do tedaj še niso podpisane vrnili. Po § 4. mora biti član zadruge le tisti, ki podpiše pristopnico. Delež Din 10 je plačala za vse članke zadruge sama. Danes je še okrog 150 članov, ki niso vrnili podpisanih pristopnic. Uprava vladno prosi, da storite to tako in vrnete podpisane pristopnice Učit. Samopomoči v Ljubljani, ker je sicer Vaše članstvo v nevarnosti. Prosim!

Pri naročilih potom Učit. gosp. poslovalnice upoštevajte knjigarno Učiteljske tiskarne!

A. D.

Še in še...

Čisto po naključju sem dobil »tisto« značo kritiko o publikacijah »Mladinske matic«. Prinesel mi jo je učenec, ki ga je naslov za interesiral kot naročnika na nje; zradovedilo ga je, kar je samo po sebi umevno. Da danes tudi mladina posega po časopisih, vemo; samo da ne najde vedno vsega, kot bi moralo biti. Mogoče tudi ta učenec ni, pa me je tako hotel opomniti, češ...? Pripravil me je, da sem ga začel izpraševati, pa tudi druge, ki so toliko zreli, da znajo izreči sodbo. Izrekli so jo iz sebe o stvari sami in dokazali, da dobro znajo prepoznati prijatelja!

Imam o stvari popolnoma subjektivno mnenje, ki pa ni važno, ker ni bilo pisano zame, ampak za mladino; in zato naj ona izreče in katero pove. Kolikor mi je znano o nje mnenju, toliko bom tudi vpletel med splošne misli.

Mladina si res želi pravilic, posebno je ta težnja močna v nižji šolski stopnji, ko je še vsa privita na pravilno razpoloženje, ki je njegovi duševnosti bistvo samo. Je pa v tem tudi razlika med deželno in proletarsko na eni strani in meščansko mladino na drugi strani. Druga se mnogo dalje rada sladka s pravilicami, ker je tudi bolj oddaljena od resničnega realnega življenja, ne živi z njim v tako tesnem objemu in stiku; ga ne doživlja tako neposredno. Zato je slast in strast pri njej po »indijanicah« kot nadaljevanje tudi psihološko razumljivo, kar je pri prvi malenkostno. Tudi je res, da nekateri ob spozna-

nju in doživljanju težkega življenja išče zatočišča v svetu pravilničnega razpoloženja. S tem pa ni rečeno, da ji ni nuditi takih knjig, kjer se ji razgrne življenje tako kot je, posebej ko mu je dostopna in ko si tako tudi požel. Tako spozna, da resnično življenje ni skladno s tistim v pravilnicah; spoprijazni se s tem, spoprijazni se s slejkoprej itak mora in gleda čisto drugače na vse dogajanje. Vso šolsko dobo ne bo otrok samo po pravilnicah posegal. Raje mu ob primernem času pomagamo s takim čtivom, da bo lažje prebolel enkrat samo po sebi prišlo razočaranje nad neskladnostjo pravilničnega življenja z resničnim. Tako ne bo pozneje odraslim zaludal v obraz; Zakaj ste mi kazali dvojen obraz? Če kdo tako hoče, pa tudi dobro. Bo vsaj pozneje je udarila z vso pestjo po krivih prerokih! In končno: deveta dežela je res daleč, posebno od sodobne mladine in kar naj bo, kjer je z vsemi svojimi dobrotami in sladkostmi, ki ji nič ne pomagajo, edino da jo še bolj vznemeli in nekatere napravijo bolj lačne in — »revolucionarne«. Bolje jo na vse pripravljati v za nje zagrabiljivi umetniški oblikovani vsebini in dostopno njeni duševni prožnosti!

Kaj je mladinsko in kako se naj piše za njo, to ona itak sama izpove. Znat je treba le iz nje neprisljčno izvabiti, ker kar ji dobro ne dene, itak sama zavrne in ignorira. Pa še kako to zna: to čita, ono ni lepo, rečejo... itd. Kako jim je dano pravilno kritikovati, kako resnično soditi! Sicer pa je, oziroma bi morala biti vsaka knjiga taka umetniška vrednota, da bi jo z mirno dušo dali mladostniku v roko. Če ji ni umsko in duševno zrel, jo bo itak sam položil stran in sprejemal le

take, ki ga bodo same spontano prižemale v sebe. Tako je pač to preveč zahtevano; ker imamo take knjige, ki kar dišijo za mladino prepovedano...! Pa vam jo tak mali izvrta: Toraj so take stvari, ki jih mi ne smemo vedeti in take, ki so samo za velike...? Pa se izveim v njem dvom nad odraslo družbo in protest je tu!

Zelo ozkogrudno se je zaletavati ob to, da Mladinska matica nima programa. Saj je že zadosten program: vsako leto ponuditi redne publikacije. Mogoče se komu zahoče drugega, mogoče se celo kake neiskrene tendence? Saj jo omenjena kritika ima za to in smo celo hvaležni, da vemo za njen program.

Da pa je Mladinska matica pokazala svoj čiste pojme in dosegla namen s svojimi knjigami, je dokazala pač najboljša mladina sama s tem, da se je tako toplo in zaupljivo zmočila z njo in da je v petih letih imela pri njej tako velikanski odziv. In kar je še več: še bolj je postala žena. To je najlepše zadostjenje, ki ga ni treba drugod iskati, ki ga niti »nekateri« nimajo pravice dajati; še manj pa mladini jemati.

Od letošnjih publikacij si je pridobila največ mladih prijateljev Bevkova: Lukec išče očeta, kot nadaljevanje lanske: Lukec in njegove škoce. Predvsem je bil ta uspeh med dečki in v prvem delu dosti vidnejši. Mogoče je temu psihološki vzrok v tem, ker so se mlajši počutili boljše v našem okolju, ki je v prvem delu poudarjen, zato pa so se starejši dečki bolj dobro znašli v drugem delu, ki je v okviru njihovega šolskega življenjskega izkustva.

Prepušчам strokovnjaškim kritikom!

Kot so se dečki zadovoljili z Bevkom, tako so deklice izglasovale zase Kristine Hafnerjeve: Botra z Griča. Tako je tudi Mladinska matica tokrat posrečeno nudila dečkom nekaj njihovega in deklicam nekaj dekličjega, ker se snovno in oblikovno občutno cepi zanimanje in okus dečkov ter deklic. Delu tudi drugi izrekajo priznanje, le ko opazijo, da jo je spočela Mladinska matica, postane poneprečeno — izrodek. Res, čudna preobrazba, samo kdo jo preživlja? Ne vem, kako bi naj taka snov bila še lepše in dostojnejše ponujena. Če bi tako bilo, potem bi vse šolske čitanke zgrešile svoje poslanstvo in tudi snov sama, ki se v šoli obravnava, še težja snov. Kot vzgojno prizadevna knjiga je za nje mali katekizem.

Pri »Kresnicah« pa je to zanimivo, da so prijale takim dečkom in deklicam, ki mnogo čitajo, ki imajo finejši okus in so duševno zelo gibljivi v svoji širokogrudnosti. To so tisti, ki spravljajo čestokrat učitelja v »prijetno zadrego« s svojo načitanostjo. Razen tega pa »Kresnice« motivno in oblikovno povlečejo s seboj mladino različnih stopenj, ker zaposlijo s stvarmi, kot so prispevki n. pr. Finžgarja in drugih, nižjo stopnjo. Kako ne bi, saj v mnogem, mnogem otroku najdemo tudi taki prispevki resen življenjski odmev lastnega doživljanja.

Kakšni pa so življenjski mladostni spomini raznih naših literatov, pa ni krivda pisateljev samih, ki so živel tako življenje, še manj pa urednikoval! Ogrevajo pa se otroci čisto sami in si napravijo sami svoj izbor, kar je vedno najzdravejši način, kateri se je znal mladini približati, ji tako izpregovoriti besedo,